

Avea dreptate Alecsandri...

De câte ori nu auzim : „merg la teatru ca să mă distrez, dacă vreau să învăț mă duc la... școală“.

Și când te gîndești, că unul din personajele cele mai îndrăgite ale lui Alecsandri îndemna (cîntînd) ca publicul să alerge la teatrul românesc, unde „înveți, rîzînd, să cunoști relele și neajunsurile !“

Teatrul bun, teatrul adevărat, nu s-a sfiit niciodată să declare deschis că tinde spre suprema distincție — de a fi asimilat unei „școli superioare“, unei academii nu numai estetice, nu numai a bunului gust, a rafinamentului cultural, ci și a uneia care ține „prelegeri“, (prin imaginile specifice scenei) despre etică, despre „noi și viața“.

Răsfoiți doar o clipă istoria teatrului românesc și vă veți convinge de acest mare adevăr !

Adevărul „lumii teatrului“, adevăr care s-a păstrat limpede, nealterat, prin veacuri și curente literare !

Să fie oare o simplă întîmplare cu adevăr de simbol faptul că pentru întîia oară teatrul a fost jucat pe pămîntul românesc de școlarii transilvăneni, de ucenicii de la Sf. Sava, de elevii lui Asachi ?

Iată prologul sub semnul căruia s-a edificat apoi însăși viața teatrului românesc. Alecsandri, Hasdeu, Caragiale, Delavrancea sînt doar cîțiva din titanii-dascăli, care au crezut cu convingere în corelația absolută „teatru-școală“, „teatru-educație“, „teatru-catedră“.

De la Negruzzi la Camil Petrescu în aceeași ordine de idei se poate trage o uriașă acoladă : ei au crezut toți în acest mare adevăr, pe care l-au slujit cu ceea ce au avut mai bun în gîndirea lor artistică. Adevărul acesta a devenit astăzi însăși rațiunea de a fi a teatrului socialist. Lecția pedagogică, (poate uneori aridă), este transfigurată în limbajul Thaliei ; demonstrația științifică se topește (fără a-și pierde calitatea) în imagine emoțională, sensibilă. Ideea pentru care pleda cîndva Belinski, magistral exprimată în gîndire comunistă de Engels, potrivit căreia tradiția în opera de artă trebuie să fie implicită operei de artă și nu explicită, stă azi la baza marilor noastre realizări teatrale.

Referindu-ne la aceeași istorie a teatrului românesc nu puține sînt exemple demne de a fi luate în seamă. Lecții de dicție, ținute de mari actori în școlile normale sau la facultăți, cursuri de inițiere teatrală, și apoi, și mai ales *matineele teatrale*, celebrele, vestitele matinee ale Teatrului Național, la care au „învățat“ atîtea mii de tineri, pagini pe care apoi niciodată nu le-au dat uitării.

O retrospectivă a ultimelor două decenii arată un adevărat flux al teatrului către școală. Și dacă el nu a fost egal ca forță și nici constant e cazul să căutăm a cerceta și a afla cauzele care au provocat pe alocuri și... refluxuri.

Să trecem peste obligațiile (ținînd însă și de structură) unor teatre ca „Țîndărică“ sau „Ion Creangă“, care prin însăși existența lor trebuie să trăiască în simbioză cu școala. (Chiar dacă Teatrul „Țîndărică“ a făcut destul de mult mai ales pentru preșcolari și școlarii mici, iar Teatrului „Ion Creangă“ i s-a reproșat deseori și nu întîmplător folosirea mai mult organizatorică a relațiilor cu școala.)

Au existat matinee școlare, a existat o formulă originală, modernă de turneu în marile licee, cu un amuzant „medalion Alecsandri“ susținut de actorii Teatrului Mic. Teatrul „C. I. Nottara“ a inaugurat ciclul unor reprezentații-dramatizări după opere

celebre. S-au început cu „A“ : *Adela* de Ibrăileanu. Dar nu s-a ajuns nici până astăzi la „B“.

S-au inițiat întâlniri, consfătuiri cu cadrele didactice : directori, diriginți, profesori de literatură. Inițiativele au fost însă izolate, răsfețe — de aceea, cu neîmpliniri sensibile.

S-au jucat spectacole în câteva săli de clasă, în amfiteatre, în săli de gimnastică ad-hoc amenajate. Dar și aceste încercări — discontinue, nesuținute — n-au putut lăsa decît ecouri efemere. Începuturile bune semnalate, prezente și în stagiunea încheiată se cer consolidate, amplificate, diversificate.

Notez aici câteva observații culese din experiența muncii noastre în legătură cu drumurile de perspectivă demne de o asemenea activitate.

Principala problemă mi se pare aceea a corelației dintre repertoriul unui mare oraș cum e Bucureștiul și programa analitică. Este esențial pentru profesori de a avea posibilitatea să recomande elevilor, din repertoriul teatrelor dramatice, acele lucrări în măsură să-i ajute în munca lor școlară, în însușirea, la un nivel superior, elevat, a cunoștințelor aflate în manuale și la profesori. „Lecția“ Caragiale e completată fericit în București cu două versiuni ale *Scrisorii pierdute* și *D-ale carnavalului*, urmînd în imediată perspectivă *O noapte furtunoasă*.

Iată un „10“ obținut de teatre. Ele rămîn totuși „corijente“ la Hasdeu, Delavrancea, Camil Petrescu. De la marea creație de acum peste cincisprezece ani a regretatului Bălățeanu, la Național, nici un teatru nu s-a mai încumetat să monteze de pildă *Hagi Tudose*. S-au temut, poate de absența spectatorilor-elevi ?

Începutul stagiunii, s-ar conveni să fie, într-o privință, și rodul colaborării teatru-școală. Directorii de teatre să se fi consultat cu directorii de licee. Unii să proiecteze spectacolele adecvate școlii, ceilalți să asigure... abonamente ! Teatrul să știe că va putea juca, de exemplu, *Hagi Tudose* de 50 de ori pentru 10.000 de elevi (ceea ce nu e mult pentru o capitală). Profesorii de literatură vor să fie siguri că vor putea exemplifica „pe concret“, „pe viu“, din Shakespeare sau Tudor Mușatescu.

Teatrul — mai bine zis teatrele — trebuie să încorporeze asemenea lucrări în repertoriul lor și să planifice din vreme realizarea lor în spectacol („planificarea“ face tot mai mult corp comun cu teatrul, în lumea întreagă).

A juca pentru elevi cu „preț redus“, nu înseamnă a juca și cu „nivel redus“. Un spectacol prost, poate îndepărta pe un adolescent petru totdeauna de teatru. Nu mai e nevoie de nici o demonstrație. Primul spectacol nu se uită, așa cum nu se uită... prima iubire de adolescent. Iar dacă aceste spectacole ar fi însoțite și de cite o conferință-prezentare (pasionantă, vie și... scurtă), ele ar deveni cu atît mai de folos.

Vreau să experimentăm spectacolul-matineu (de dimineață !). La ora cînd cinematografele sînt pline (la western-uri) încercăm să aducem la teatru și elevi care au cursuri după amiază și care, din dragoste pentru arta scenei, și-au făcut lecțiile de cu seară. Pentru aceasta teatrele trebuie să-și desăvîrșească inițiativele, să fie ele deschizătoare de drumuri și nu simple executante a unor dispoziții oficiale. Fiecare teatru are posibilitatea să-și poată aduce o contribuție proprie, originală, la această inițiativă generoasă.

Vom încerca să patronăm — prin mijlocirea teatrelor — cîteva licee cu săli corespunzătoare („Șincăi“, „Iazăr“, „Bălcescu“, „Mihai Viteazul“), să inițiem un „teatru școlar“. Echipa de elevi vor învăța astfel să iubească și mai mult teatrul — să se deprindă cu rostirea frumoasă, cu gest, atitudine și cu bunul gust în mișcare (fără ca prin aceasta să devină obligatoriu candidați la I.A.T.C.) și totodată să-și petreacă timpul liber, cum spune latinul, „*utile dulci*“. Dorim să reanimăm cenacurile teatrale (în care, surprinzător — fapt dovedit și de un concurs organizat de UTC — s-au relevat talente autentice de dramaturgi adolescenți) să semănăm pasiunea pentru milenara artă scenică.

Visăm la acea minunată „oră de teatru“ în școală, predată de profesori pasionați, care nu consideră arta drept o „plăcută inutilitate“, dacă nu chiar ca un timp pierdut în dauna științelor exacte.

Un cosmonaut și-a luat în zborul lui spre lună un volum cu operele lui Shakespeare !

Faptul nu e lipsit de semnificație. Afișul teatral nu ar sta la un loc nepotrivit pe zidul și în incinta școlii ; sau profesorul de literatură și-ar spori prestigiul didactic și pedagogic, dacă s-ar hotărî să fie elevilor săi și un ghid al vieții artistice.

Ce minunați spectatori sînt adolescenții, cu cită pasiune își acordă sufletul lor tinăr mării arte. Să grăbim apropierea lor de teatru, de miracolul lui etern și mereu nou.

Nesfîrșite sînt căile de apropiere dintre școală și teatru.

Și organizatorii pot dovedi cu acest prilej talent și fantezie. Școlile și teatrele își deschid deopotrivă porțile, toamna. Și elevii și actorii au emoții. Clopoțelul și gongul își pot acorda primul semnal.

Putem uni emoțiile acestui început într-un mod creator, original. Fără a descoperi nimic nou, cu aceasta...

Avea dreptate Alecsandri... încă de acum un secol.